

Kitaabka Yoo'eel iyo Kaniisadda Adventist-ka Toddobaad ee Maalmaha Dambe ee La'odikiya — Lambarka Shan iyo Toban

Jeff Pippenger
2025-12-21

Lambarka Shan iyo Tobnaad

Waxaan ku doodayaa in ay muhiim tahay in la fahmo xidhiidhka ka dhexeeya astaanta afarta qarni iyo farriinta roobka dambe si loo helo rajada ugu wanaagsan ee lagu garan karo muhiimadda afarta aayadood ee furitaanka cutubka koowaad ee Yoo'eel. Yoo'eel wuxuu ku heesaa gabayga beerta canabka, laakiin tuducdiisa furitaanku waa xidhiidhka nebiyadeed ee axdiga la leeyahay afarta qarni.

Oo wuxuu Abrám ku yidhi, Hubso in farcankaagu ku noqon doono qariib dal aan iyaga lahayn, wayna u adeegi doonaan; oo iyaguna waxay dhibi doonaan afar boqol oo sannadood; Oo weliba quruuntaas ay u adeegi doonaan waan xukumi doonaa; dabadeedna waxay la soo bixi doonaan maal badan. Adiguse nabad baad ugu tegi doontaa awowayaashaa; waxaana lagugu aasi doonaa adigoo cimri wanaagsan gaadhay. Laakiinse qarniga afraad ayay mar kale halkan ku soo noqon doonaan; waayo, xumaanta reer Amoriyiin weli ma ay buuxsamin. Bilowgii 15:13–16.

Qoraalkani waa wax sii sheegiddii ku rumowday noloshu Muuse. Marka kitaabka Yoo'eel uu ku bilaabo heesta beerta canabka isagoo tixraacaya afar qarni oo burbur sii kordhaya, wuxuu kitaabka Yoo'eel la jaanqaadayaa qarniga nebinnimada ee afraad oo ugu dambeeya. Qarnigaasu waa “qarniga la doortay” ee Butros, kuwaas oo looga yeedhay gudcurka oo loogu yeedhay “iftiinkiisa yaabka leh.” Waxaa lagu barbar dhigayaa dhiggooda jiil ahaan, oo lagu matalay qarniga jilbisyada. Qarnigaas afraad oo ugu dambeeya waxaa matala Yooxanaa, kaas oo astaan u ah boqol iyo afar iyo afartan kun, kuwaas oo “loo yeedhay, oo la doortay, oo aamin ah.”

Waxaa loogu yeedhay 9/11, waxaa lagu doortay Qayladii Saqda-dhexe, oo waxay aamin ku ahaayeen qalalaasaha sharciga Axadda, sida reer Laawi ay aamin ugu ahaayeen fallaagooyinkii dibiga dahabka ahaa ee Haaruun iyo Yeroboocaam. Nafta lagu daahiriyo sida lacagta ee ku xusan Malaakii saddex, waa reer Laawi lagu doortay intii lagu jiray farriinta Qayladii Saqda-dhexe, waayo shaabadayntu waxa lagu dhammaystiraa la jirid iyo ku shubasho Ruuxa Quduuska ah.

Qoraalkii hore waxaan ku soo bandhignay xariijimo ka imanaya taariikhda Muuse, kaas oo Sister White ay u aqoonsato alfa ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, kaas oo si nebiyad ah ugu xirma Masiixa oo ah omega ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Muuse waa dhagaxa aasaaska, Masiixuna waa dhagaxa gunaanadka. Labadooduba waa calaamado badbaadinta dembiga laga helo, sida ay u metelayso samatabbixintii Masar ee lagu helay Muuse. Hase yeeshee dhammaan muujinta xoogga Ilaah ee ku dhacday gacmaha Muuse aad bay uga sii weynaatay markii Masiixu axdiga la adkeeyey kuwa badan toddobaad keliya. Muuse waa alfa, Masiixuna waa

omega, omega-na waa tirada “22,” alfana waa tirada “1.”

Marka aynu ka hadlayno Muuse, waxaynu aragnaa in samatabbixinta dhex marta markhaatigiisa nebiyadeed lagu dhex dejiyey biyo. Samatabbixintiisii laga soo saaray biyihii Niil markii uu dhashay waxay ahayd astaan u taagnayd Nuux oo ku jiray doonnida. Baabtiisnimadii Badda Cas waxay la jaanqaadaysaa Nuux iyo siddeeddii ku jiray doonnida, taas oo iyaduna la jaanqaadaysa baabtiisnimadii Yashuuca ee Webiga Urdun, taas oo Masiixu ku celiyey isla goobtaas qudheeda. Markhaatiga Muuse wuxuu ka bilaabmaa samatabbixin Webiga Niil agtiisa ah, wuxuuna ku dhammaadaa qararka Webiga Urdun. Baabtiisnimadii Masiixu waxay ahayd subkiddiisii si uu uga markhaati furo saddex sano iyo badh oo ku hoggaaminaysay dhimashadiisa, taas oo bilowgii lagu metelay baabtiisnimadiisa. Sarakicitaankiisii waxaa jiray dhawr dhibcood ilaa daadinta buuxda ee Bentakost.

Ballanqaadkii axdiga ee Ilaah uu la galay aadanaha wuxuu ka bilaabmaa Nuux, ballanqaadkiisii axdigana ee uu la galay dad la doortay oo loo sii marayo Ibraahim wuxuu ku rumoobay Muuse. Muuse oo ah alfa wuxuu tusaale u ahaa Ciise oo ah omega, kaas oo iman lahaa oo adkayn lahaa axdiga isagoo la jira “kuwa badan,” ee aan ku koobnayn oo keliya dad la doortay. Isagoo ah nooc Masiixa ka mid ah, dhalashadii Muuse waxay la jaanqaadaysaa axdigii la siiyey Nuux, iyadoo qaansoroobaadku calaamad u yahay dadka oo dhan. Muuse sidoo kale wuxuu la jaanqaadayaa axdigii la siiyey dad la doortay, iyadoo gudniinku calaamad u yahay dadka la doortay. Hawshii axdiga ee Muuse waxay la xiriirtay “kuwa badan,” mana ahayn si fudud dad la doortay oo keliya. Haddii aanay sidaas ahaan lahayn, si joogto ah looguma ay silicteen dadka faraha badan ee qowmiyadaha isku dhafan.

Dhammaan “biyihii samatabbixinta” ee kala duwanaa ee lagu metelay nolosha Muuse oo dhan dhexdeeda, baabtiiskii Bethabara ee Webiga Urdun wuxuu isku xidhaa bilowgii taariikhda axdiga Israa’iil hore ee Dhulka Ballanqaadka ah iyo dhammaadkii taariikhdeeda, intii lagu jiray usbuucii Masiixu axdiga la adkeeyey kuwo badan. Baabtiiska Masiixu wuxuu la jaanqaadaa baabtiiskii Israa’iil hore, labadaba taariikhooduna waxay ka markhaati kacaan sarakiciddiisa markii uu neefsaday dhawr dhibcood oo roob ah, ka hor roobabkii faraha badnaa ee Bentakostiga konton maalmood ka dib. Dhammaan xariiqda alfa iyo oomega marka laga eego Muuse ilaa Masiixa waxaa lagu muujiyey biyaha samatabbixinta.

“Markii uu xertan waxbarayay, Ciise wuxuu muujiyey muhiimadda Axdigii Hore sida markhaati u ah hawshiisa. Qaar badan oo isu qirta Masiixiyiin ayaa haatan iska tuura Axdigii Hore, iyagoo ku andacoonaya inuusan mar dambe wax faa’iido ah lahayn. Laakiin taasu ma aha waxbariddii Masiixa. Aad buu qiimo ugu hayey, ilaa uu mar yidhi, ‘Haddaanay Muuse iyo nebiyada maqlin, xataa haddii mid kuwii dhintay ka soo sara kaco, ma rumaysan doonaan.’ Luukos 16:31.

“Waa codka Masiixa kan ku hadlaya awowayaashii hore iyo nebiyadii, laga bilaabo wakhtigii Aadan ilaa iyo dhacdooyinka ugu dambeeya ee wakhtiga. Badbaadiyaha waxaa lagu muujiyey Axdigii Hore si la mid ah oo cad sida Axdiga Cusub. Waa iftiinka ka imanaya waayihii nebiyadii hore kan si caddaan iyo qurux leh u soo bandhiga nolosha Masiixa iyo waxbaridda Axdiga Cusub. Mucjisoooyinka Masiixu waa caddayn ilaahnimadiisa; laakiin caddayn ka sii

xoog badan oo muujinaysa in Isagu yahay Bixiyaha dunida waxaa laga helaa marka nebiyadii Axdigii Hore lala barbardhigo taariikhda Axdiga Cusub.” The Desire of Ages, 799.

Qoraallada ka hadlaya kitaabka Yoo’eel, waxaynu “isbarbardhigaynay waxsii sheegyada Axdigii Hore iyo taariikhda Axdiga Cusub,” iyo weliba taariikhda Israa’iilka ruuxiga ah ee casriga ah. Haddii ay tahay Axdigii Hore ama Axdiga Cusub ama taariikhda saddexda malaa’igood ee bilaabatay 1798, dhammaan xariiqyadaasu waxaa loo matalayaa sida “codka Masiixa.” Maragga qoran ee Kitaabka Quduuska ah iyo Ruuxa Waxsii sheegiddu waa codka Masiixa, codka Masiixuna waa codka Kan ah Erayga Ilaah.

“Codka” Erayga Ilaah waa farriinta Ilaah sida ay ugu muuqato Eraygiisa qoran. Farriintiisa maalmaha ugu dambeeya waa farriinta roobka dambeba, taas oo ay ku jirto roobkii hore, dabadeedna roobkii hore iyo kii dambeba, sida ku qoran Yoo’eel.

Yooxanaa Muujintii helay wuxuu astaan u yahay boqol iyo afartan iyo afar kun ee ku soo noqda jidadkii hore, waayo wuxuu maqlaa “cod” gadaashiisa ka imanaya. “Codka” gadaal ka imanayaa waa codka Masiixa “tan iyo maalmaha Aadan” iyo wixii ka dambeeyey.

Markaasaan u jeestay inaan arko codkii ila hadlayey. Oo markaas jeestay, waxaan arkay toddoba laambadood oo dahab ah. Muujintii 1:12.

Aayaddani waxa uu ka dhigan yahay kala-go’ ku yimid cutubka koowaad, waayo ilaa aayaddii ka horraysay Yooxanaa wuxuu joogay jasiiradda la yidhaahdo Patmos, laakiin aayadda laba iyo tobnaad ayuu jeestaa, oo halkaas ka dibna Yooxanaa wuxuu ku sugan yahay Quduuska Jannada. Markuu jeestona, sidaas ayuu u yeelayaa, maxaa yeelay aayadda tobnaad ayuu cod gadaashiisa ka maqlay.

Waxaan Ruuxa ku jiray maalintii Rabbiga, oo waxaan gadaashayda ka maqlay cod weyn, sida buun oo kale, oo leh, Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya; oo, Waxa aad aragto, buug ku qor, oo u dir toddobada kiniisadood ee Aasiya ku yaal; kuwaas oo ah Efesos, iyo Simurna, iyo Bergamos, iyo Tiyatira, iyo Saardis, iyo Filadelfiya, iyo La’odikiya. Muujintii 1:10, 11.

Yooxanaa wuxuu matalaa kuwa maqla codka Masiixa oo gadaashooda ka yeedhaya. Wuxuu maqlayaa farriintii buunka ee Yeremyaah ee ahayd in dib loogu noqdo jidadkii hore, jidadkii ay kuwa sharka leh diideen inay ku socdaan, iyo buunka digniinta ah ee ay diideen inay dhegaystaan. Yooxanaa wuu dhegaystay, codkii gadaashiisana ka yeedhayna wuxuu isu aqoonsaday Alfa iyo Oomeega—Kan ku muujinaya jidka cusub jidkii hore.

Oo toddobadii laambadood dhexdooda waxaa joogay mid u eg Wiilka Aadanaha, oo huwan dhar cagaha gaadhaya, laabtiisana kaga guntan suun dahab ah. Madaxdiisa iyo timihiisuba waxay u caddaayeen sida dhogorta, sida barafka u caddaan; indhihiisuna waxay ahaayeen sida olol dab ah; caghiisuna waxay la ekaayeen naxaas wanaagsan, sidii iyagoo foornada ku gubanaya; codkiisuna wuxuu la mid ahaa guuxa biyo badan. Gacantiisa midigna wuxuu ku hayay toddoba xiddigood; afkiisana waxaa ka soo baxay seef af badan oo laba af leh; wejigiisuna wuxuu ahaa sida qorraxdu u iftiinto xooggeeda. Muujintii 1:13–16.

Aayadda laba iyo tobnaad Yooxanaa dib buu isu roгаа, wuxuuna arkaa muuqaal Masiixa ah oo Sister White la waafajisay muuqaalkii Masiixa ee Daanyeel arkay, kaas oo ah isla muuqaalka ay Ishacyaah, Yeremyaah, Yexesqeel, iyo Bawlos arkeen.

“Waa anigoo xiisayn iyo hammuun qoto dheer leh ayaan u sii eegayaa wakhtiga ay dhacdooyinkii maalinta Bentekoste mar kale ku soo noqon doonaan iyagoo leh awood ka sii weyn tii munaasabaddaas jirtay. Yooxanaa wuxuu leeyahay, ‘Waxaan arkay malaa’ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh awood weyn; dhulkuna wuxuu ku iftiimay ammaanteeda.’ Markaas, sidii xilligii Bentekoste, dadku waxay maqli doonaan runta oo iyaga loogu sheegayo, nin kastana afkiisa hooyo.”

“Ilaah wuxuu nolol cusub ku afuufi karaa naf kasta oo si daacad ah u doonaysa inay isaga u adeegto [Aadan iyo dooxadii lafaha ee Ezekiel], oo wuxuu bushimaha ku taaban karaa dhuxul nool oo meesha allabariga laga soo qaaday [Ishacyaah], oo ka dhigi karaa kuwo hadalkoodu ku hadhsan yahay ammaantiisa. Kumannaan cod ayaa lagu shubi doonaa awoodda ay ku sheegaan runnooyinka yaabka leh ee Erayga Ilaah. Carrabka taatabaya waa la furfuri doonaa [carrabkii kale ee Ishacyaah], kuwa cabsida badanna waa la xoogayn doonaa si ay markaati geesinnimo leh ugu qaadaan runta. Rabbigu ha ka caawiyo dadkiisa inay macbudka nafta ka nadiifiyaan wasakh kasta [Laawiyiintii Malaakii], oo ay ilaashadaan xiriir sidaas u dhow oo ay isaga la leeyihiin, si ay uga qaybqaataan roobka dambe marka la daadin doono.” Review and Herald, July 20, 1886.

Aragtida aynu ka fiirsanayno waxa ku jirta sifaynta codka Masiixa. Markii Yooxanaa jeestay oo uu maqlay codka Masiixa, wuxuu ahaa sida dhawaaqa “biyo badan.” Marka codka Masiixu ka hadlo axdigiisa uu la leeyahay dadka ama dad la doortay, waxa lala xidhiidhiyaa biyo badan. Farriinta Daanyeel toddoba ilaa sagaal waxaa shaabaddu ka furantay 1798, dabadeedna, 1989 ayaa farriinta Daanyeel toban ilaa laba iyo toban laga furay shaabaddii. 1798 waxa lala xidhiidhiyaa codka Webiga Ulaay, 1989-na waa codka Webiga Xiddeqel.

“Iftiinkii Daanyeel ka helay Ilaah waxaa si gaar ah loo siiyey maalmahan ugu dambeeya. Ru’yoyinkii uu ku arkay hareeraha webiyada Ulai iyo Hiddeqel, oo ah webiyada waaweyn ee Shincaar, hadda waxay ku jiraan geeddi-socodka rumoobidda, oo dhacdooyinkii oo dhan ee hore loo sii sheegayna dhaqso bay u dhici doonaan.” Testimonies to Ministers, 112.

Webiga Urdun waa xidhiidhka ka dhexeeya taariikhda axdiga alfa iyo taariikhda axdiga omega ee reer binu Israa’iiltii hore. Erayga Urdun macnihiisu waa “kan soo dega,” wuxuuna matalaa Masiixa, “kan weyn ee soo dega.”

Maskaxdanu ha idinku jiro, taas oo ku jirtay Ciise Masiixna: Kaasoo isagoo ku jiray suuradda Ilaah, aan u haysan wax la boobo inuu Ilaah la siman yahay; laakiinse isagaa is-hoosaysiiyey, oo qaatay suuradda addoon, waxaana laga dhigay ekaanta dadka; oo markii muuqaal ahaan loo helay sida nin, ayuu is-hoosaysiiyey, oo addeecay ilaa dhimasho, xataa dhimashada iskutallaabta. Filiboy 2:5–9.

Webiga Urdun wuxuu matalaa Masiixa oo ah “kan weyn ee soo dega,” Urdunna waa isku-xidhka u dhexeeya taariikhda alfa iyo omega ee dadka Ilaah ee la doortay, kuwaas oo la siiyey beer canab ah

inay ilaaliyaan. Biyaha samatabbixinta ee Muuse waxay matalaan codka Masiixa, kaas oo la maqli karo haddii naftu ay se dib u jeesato, si ay u maqasho “codka ka dambeeya,” codka ay markaas maqli lahaayaanna waa—codka biyo badan. Laga soo bilaabo daadkii Nuux ilaa burburkii Yerusaleem ee 70 AD, biyaha samatabbixinta waxaa loo soo bandhigay calaamado jid ah oo loogu talagalay dadka axdiga Ilaah. Calaadahaas jidka waxay matalaan taariikhda gudaha ee dadka axdiga ugu dambeeya ee Ilaah, kuwa boqol iyo afar iyo afartan kun. Biyaha quudiya Webiga Urdun waxay ka soo farcamaan sayaxa iyo barafka ku urura buuraha Xermoon, kuwaas oo sameeya biyaha madaxa ee Webiga Urdun.

Gabaygii korniinka ee Daa’uud. Bal ogaada sida ay u wanaagsan tahay oo u macaan tahay in walaaluhu ay wada degganaadaan iyagoo midnimo ku jira! Waxay la mid tahay saliidda qaaliga ah ee madaxa lagu shubay, oo ku soo daadatay gadhka, xataa gadhkii Haaruun; oo ku degtay cidhifyada dharkiisa; Sida sayaxa Xermoon oo kale, iyo sida sayaxa ku soo degay buuraha Siyoon; waayo, halkaas ayaa Rabbigu ku amray barakada, xataa nolosha weligeed ah. Sabuuradii 133:1–3.

Biyahaas ayaa sidoo kale dhaliya godka Pan, oo ah berked qoto dheer oo ku taalla god ku dhax yaal Panium ee Daniel 11:13–15, iyo Caesarea Philippi ee wakhtigii Butros. Ilaah sare ee Webiga Urdunna sidoo kale waxay dhaliyaan berkedda shaydaanniga ah ee godka Pan. Codka biyaha badan wuxuu tilmaamayaa in khilaafka weyn ee u dhexeeya Masiixa iyo Shaydaanku uu ka soo bilaabmay buuraha dhaadheer ee Hermon.

Aniguna waxaan kugu leeyahay, Inaad tahay Butros, oo dhagaxan dusheeda ayaan ka dul dhisi doonaa kiniisaddayda; oo irdaha jahannamadu kama adkaan doonaan. Matayos 16:18.

Magaca “Hermoon” wuxuu ka dhigan yahay “quduus, la quduuseeyey, loo hibeeyey, ama la kala soocay,” waana astaan samada, oo ah isha biyaha oo dhan iyo bilowgii murankii weynaa sida ay u metelaan “albaabbada cadaabta,” taas oo ahayd magaca Ciise ku dabaqay godka Pan markii uu joogay Kaysariya Filibbi. Xaaladdaas dhexdeeda magaca Simoon Barjoona waxaa loo beddelay Butros. Simoon wuxuu ka dhigan yahay ‘kan maqla,’ Barjoonaana wuxuu ka dhigan yahay ‘wiilka qoolleyda.’ Simoon wuxuu astaan u ahaa nafta maqashay farriintii baabtiiskii Ciise ee uu matalayey Ruuxa Quduuska ah oo ku yimid qaabka qoolley. Sida mid maqlay farriinta baabtiiskii Masiixa, Butros waa la beddelay, isaga oo matalaya 144,000-ka. Butros waa la shaabadeeyey intii uu joogay Paniyum, taas oo ah aayadaha saddex iyo tobnaad ilaa shan iyo tobnaad ee Daanyeel kow iyo toban.

Laga soo bilaabo biyaha Hermoon, webiga Urdun, oo ah astaan Masiixa—kan weyn ee soo degay—wuxuu safarkiisa ku soo gabagabeeyaa Badda Dhimatay. Samada, halkaas oo sayaxa noloshu ka soo burqado, Masiixu wuxuu u soo degay dhimashadii iskutallaabta, taas oo ay Badda Dhimatay u taagan tahay. Xeebta Badda Dhimatay waa oogada dhulka ee bannaanka u furan ugu hoosaysa dunida. Webiga Urdun ee hoos u soo degaa, wuxuu ku soo degaa heerka biyaha ugu hooseeya dunida, sida Masiixu ugu soo degay dhimashadiisii iskutallaabta. Laga soo bilaabo biyaha nolosha ilaa biyaha dhimashada, Webiga Urdun wuxuu u taagan yahay soo-degidda Masiixa ee samada ilaa iskutallaabta.

Mawduucyo muhiim ah oo ku jira waxsii sheegyada Kitaabka Quduuska ah waxay la xidhiidhaan biyo, waxsii sheegyada Kitaabka Quduuska ahuna waa codka Masiixa, kaas oo ah codka biyo badan. Dhilladii Baabuloon waxay ku fadhidaa biyo badan, biyihii Webiga Yufraadna waa la engejiyey si loogu diyaariyo jidka boqorrada bari ka yimaada; baayacmushtarradii iyo boqorradiina meel fog ayay ka taagan yihiin oo u barooranayaan, waayo maraakiibtii Tarshiish waxaa lagu baabbi'iyey badaha dhexdooda; axdigii dhimashada ee sakhraamiintii Efrayim aqbaleen markii ay isku qariyeen been hoosteeda, waxaa baabi'iya daadkii xoogga badnaa ee sharciga Axadda ee baadariga.

Markay Walaasha White tixraacayso “webiyada waaweyn ee Shinar,” waxay ka hadlayso Webiyada Tigris iyo Furaat. Biyahaas waxaa dib loogu raaci karaa Beertii Ceeden, halkaas oo ay yihiin webiga saddexaad iyo kan afraad ee ka soo baxa Ceeden.

Oo magaca webiga saddexaaduna waa Xiddeqel; kaasu waa kan u qulqula dhanka bari ee Ashuur. Oo webiga afraaduna waa Yufraad. Bilowgii 2:14.

Hiddekel waa Tigris, dabcan, Furaatna wuxuu ahaa Furaat, in kastoo taariikh-yahannada iyo fiqiga casriga ahi arrintaas ku kala aragti duwan yihiin. Waxay ku adkaysanayaan in Ulai uusan ahayn webi weyn, balse uu si fudud u ahaa marin-biyood gacanta lagu sameeyey oo ku yiilay Faaris, ee aan ahayn Shinar. Isla maamulladaas aadamiga ahi waxay caddeeyaan in labada webi oo keliya ee magaca iyo mudnaanta leh ee lala xiriiriyo Shinar ay ahaayeen Tigris iyo Furaat, nebiyadduna waxay sheegaysaa in Ulai iyo Hiddekel ay ahaayeen “webiyada waaweyn ee Shinar.”

Erayada nebiyaddu ka tidhi farriinta biyaha waxay ka soo horjeedaan khabarada casriga ah, sida ay khabaradii hore uga soo horjeedeen—kuwaas oo ka soo horjeeday farriintii biyaha ee Nuux. Waxaa nala ogeysiiyey in labada aragti ee ay matalaan labada webi ay ku jiraan geeddi-socodka rumoobidda, sidaas darteedna, wax kasta oo lagu matalay labada aragti ee lagu bixiyey “labada webi ee waaweyn ee Shinar,” ay dhowaan dhici doonaan. Farriinta la xiriirta webiyadaas waa codka Masiixa, waayo codkiisu waa sida biyo badan. Dajla iyo Furaat waxay matalaan mawduuc weyn oo nebiyadeed, maraggooduna wuxuu la xiriiraa axdigii uu Muuse alpha dejiyey, kaas oo ah isla axdigii uu Masiixu omega xaqiijiyey.

Wax sii sheegidda dhexdeeda, Tigris wuxuu matalaa Ashuur, Yufraatisna waa Baabuloon. Xiriirkan dhexdiisa, iyagu waa labada quwadood oo Yeremyaah libaaxyo ahaan u matalay, kuwaas oo marka hore boqortooyadii woqooyi, dabadeedna boqortooyadii koonfureed, maxaabiisnimo u qaadi lahaa.

Israa'iil waa ido firidhsan; libaaxyadu way eryadeen; markii hore boqorkii Ashuur baa liqay; ugu dambayntiina Nebukadreesar oo ahaa boqorkii Baabuloon ayaa lafihiisii jebiyey. Yeremyaah 50:17.

Ashuur iyo Baabuloon labaduba waxay ahaayeen cadowyo woqooyi ka xiga boqortooyo kasta oo Israa'iil ah, sidaas darteedna waxay yihiin astaamo u taagan boqorka been-abuurka ah ee woqooyi—awoodda baadariga. Asal ahaan, isla dhaqammadii siyaasadeed iyo diineed ayaa waxaa fuliyey labadan quwadood ee ka soo baxay isla jawi dhaqan, hase yeeshee qaab-dhismeedka

siyaasadeed ee Ashuur wuxuu xoogga saaray xeelad-dawladeed, halka; Baabuloon ay xoogga saartay xeelad-kaniisadeed, in kastoo ay aad isugu ekaayeen. Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baadariga ahaa heerar qaar waa isku mid, hase yeeshee, Roomaankii jaahiliga ahaa wuxuu metelaa xeelad-dawladeed, Roomaankii baadariga ahaana xeelad-kaniisadeed. Ashuur, marka loo eego xiriirka nebiyadeed ee ay la leedahay Baabuloon, waxay ahayd boqortooyo xeelad-dawladeed, waxaana xigtay Baabuloon oo ahayd awood la mid ah oo xoogga saartay xeelad-kaniisadeed. Ashuur waxay meteshay Roomaankii jaahiliga ahaa, Baabuloonna waxay meteshaa Roomaankii baadariga ahaa. Afartan awoodood dhammaantood waxay ku tunteen meesha quduuska ah iyo ciidanka Ilaah. Ashuur waxay la xiriirtaa webiga Tigris, Baabuloonna webiga Yufraad. Tani waxay waafaqsan tahay engejinta Yufraad ee ku jirta kitaabka Muujintii, si jidka loogu diyaariyo boqorrada bari, sida lagu tusaaleeyey hawshii Kuuros ee uu Yufraad u weeciyey si uu Baabuloon u rido. Baabuloon waa Yufraad; Ashuurna waa Tigris.

Boqorka woqooyi ee wax sii sheegidda ku jirtaa wuxuu qabsadaa dunida inta lagu jiro qalalaasaha sharciga Axadda, dabadeedna wuu dhacaa; hase yeeshee qabsashadaas waxaa marar badan lagu metelaa daad xoog badan oo wax walba rogaya. Sheekada boqorka woqooyi, sida ay u matalaan Ashuur iyo Baabuloon, waxaa lagu calaamadeeyaa webiyo, waayo sheekada waxaa lagu sheegay codka biyo badan.

Dhulka u dhexaysa labada webi waxaa la yidhaahdaa Mesobotamiya, taas oo macnaheedu yahay “dhulka u dhexeeya laba webi.” Labada webi waxay metelaan awoodda woqooyi oo Ilaah u adeegsado inuu ku edbiyo dadkiisa riddada galay isagoo ku kala firdhinaya maxaabiisnimo. Mid ka mid ah durdurrada faracyada ah ee codka biyaha badan ayaa laga helaa magaca “Padanaram,” kaas oo Qorniinka lagu xusay toban jeer oo keliya. Xusitaanka ugu horreeya wuxuu la xidhiidhaa axdiga, waayo wuxuu tilmaamayaa xididdada dhiigga ee Ribqaah, oo ahayd xaaskii Isxaaq. Aayaddu waxay leedahay:

Isxaaqna afartan sannadood buu jiray markuu guursaday Rebeqah, oo ahayd gabadhii Betuu’eel oo reer Suuriya ahaa, kana soo jeeday Padanaram, oo ahayd walaashii Laabaan oo reer Suuriya ahaa.

Dhammaadka afartan sannadood ayaa lagu muujiyey saddexda markhaati ee Muuse inuu horseedayo Qaadeesh, 1863, iyo sharciga Axadda. Guurka Isxaaq waa guur axdi ah oo astaan u ah guurka Masiixa iyo boqol iyo afartan iyo afarta kun xilliga sharciga Axadda, kaas oo ah 1863, kaas oo ah Qaadeesh, kaas oo ah dhammaadka taariikh axdiyeed afartan sannadood ah. Ribqahna waxay ahayd gabadh reer Suuriya ah iyo walaashii Laabaan oo reer Suuriya ahaa, (kaas oo jiilka xiga ee taariikhda axdiga ku jebiyey axdi uu la galay Yacquub oo ahaa wiilka Isxaaq.)

Bethu’eel macnihiisu waa “guriga baabba’a” ama “kan wax baabbi’iya,” sidaas daraaddeed Rebeqaah waxay ahayd gabadhii “guriga kan wax baabbi’iya.” Suuriya waxay ka dhigan tahay dhul sare iyo bannaanno siman, Padanaramna waxay ka dhigan tahay Mesobotamiya, ama dhulka u dhexeeya. Rebeqaah waxay ka soo jeeday dhiigga Suuriyiinta ee ka yimid Mesobotamiya, oo ah dhulka sare ee u dhexeeya “Tigriska Ashuur” iyo “Yufraadka Baabuloon,” kuwaas oo matala libaaxyadii Rabbigu u adeegsaday kala firdhinta idihiisii riddada noqday. Guriga kuwa wax

baabbi'iyaa ayaa guriga Ilaah kula midoobay guurka Isxaaq iyo Rebekaah. Ma aha wax iska dhacay in xuska ugu horreeya ee Padanaram, labadan webi ee matalaya boqorka nebiyaysan ee woqooyi, kaas oo lagu metelo daad buux-dhaafaya, markii ugu horraysay lagu xuso Bilowgii 25:20.

Xidhiidhka guriga cidlaysnaanta la leeyahay dadka axdiga Ilaah wuu sii socdaa markii Yacquub ka cararo Ceesaw, oo uu ku dambeeyo guriga adeerkiis Laabaan, halkaasna uu ka adeego laba muddo oo min 2520 maalmood ah si uu u helo guurka axdiga ee xiga. Mid ka mid ah guurarkaasi wuxuu ku dhammaadaa kala firdhinta boqortooyada woqooyi ee Israa'iil, guurka kalena wuxuu ku dhammaadaa kala firdhinta boqortooyada koonfureed. Markii muddadii kala firdhinta ee labadaas boqortooyo ay ku kala dhammaadeen 1798 iyo 1844, guurkii Yacquub ku hawshooday inuu dhammaystiro labadii muddo ee 2520 ahaa waa la rumoobay, sida aroosku u yimid guurka Oktoobar 22, 1844.

Haddaba Masiixu guursaday Lee'ah, taas oo macnaheedu yahay “daallan oo tabar beelay,” mise wuxuu guursaday Raaxeel, taas oo macnaheedu yahay “socoto wanaagsan?” Lee'ah iyo Raaxeel waxay matalaan laba qaybood oo bikrado socdaal ah, bikrad “daasha” iyo bikrad “si wanaagsan u socota” jidka loogu socdo in Yacquub lala guursado Oktoobar 22, 1844.

“Waxay gadaashooda, bilowgii jidka, ka haysteen iftiin dhalaalaya oo la taagay, kaas oo malagii sheegay inuu ahaa ‘qayladii saqda dhexe.’ Iftiinkaasu wuxuu ka ifay jidka oo dhan, wuxuuna cagahooda siinayay iftiin, si aanay u turunturoon.”

“Hadday indhahooda ku hayn lahaayeen Ciise, oo hortooda wax yar ka horreeyey, iyaga oo ku hoggaaminaya magaalada, way ammaansanaayeen. Laakiin wax yar dabadeed qaar baa daalay, oo waxay yidhaahdeen magaaladu aad bay u fog tahay, oo waxay filayeen inay mar hore galeen. Markaas Ciise wuu dhiirrigelin jiray iyaga isaga oo kor u qaadaya gacantiisa midig ee ammaanta leh, oo gacantiisa waxaa ka soo bixi jiray iftiin ku lilmaya kooxdii imaatinka, markaasay ku dhawaaqi jireen, ‘Alleluia!’ Qaar kalena si degdeg leh oo geesinnimo aan fiirsasho lahayn ku dheheen iftiinkii ka dambeeyey inuu been yahay, oo waxay yidhaahdeen Ilaah ma ahayn Kii ilaa intaas noo soo hoggaamiyey. Iftiinkii ka dambeeyeyna wuu bakhtiyey, cagahoodana wuxuu kaga tegey gudcur buuxa; markaasay turunturoodeen, oo waxay waayeen araggii calaamadda iyo Ciise, waxayna ka dheceen jidkii iyaga oo hoos ugu dhacay dunida mugdiga iyo xumaanta leh ee hoose.” Early Writings, 15.

Sannadkii 1844, dhaqdhaqaaqii Milleriyiinta ee Filadelfiya wuxuu galay guurka. Guurkii Oktoobar 22, 1844 wuxuu kala saaray laba dabaqadood oo caabudayaal ah oo ay matalaan Raaxeel iyo Lee'ah. Raaxeel waxay u taagan tahay dabaqad si guul leh ugu soo safartay jidkii ku socday guurka Oktoobar 22, 1844, laakiinse dabaqaddii Lee'ah way daashay. Markaas ayaa la kala saaray, oo habkii imtixaanka ee malaa'igta saddexaad bilaabmay, isla halkii habkii imtixaanka ee Qayladii Saqda Dhexe ku dhammaaday.

Guurku wuu bilaabmay, dabadeedna waa in la dhammaystiro oo la tijaabiyo. Guurka waxaa la dhammaystiray 1846, waxaana bilaabmay habka tijaabinta ee malaa'igta saddexaad. Sannadihii 1849 iyo 1850 Rabbigu gacantiisii mar labaad buu fidiyey si uu u soo ururiyo kuwa hadhay ee Isaga. Miiskii labaad ee Xabaquuq ayaa markaas taariikhda la dhex dhigay, sida uu u sii

astaynayey xirmadii labaad ee Tobanka Amar. Ka dib markii Muuse jebiyey xirmadii kowaad, xirmadii labaad ee looxyada ayaa la soo bandhigay. Jaantuskii 1850 wuxuu beddelay kii 1843, oo sannadkii 1850 tijaabintii reer binu Israa'iiltii hore oo ahayd aroosadda axdiga cusub ee Ilaah waxay sii socotay iyadoo u jihaysan Qaadeesh iyo 1863.

Sannadkii 1856, biyo dheeraad ah oo ka yimid labada webi ayaa soo maray qalinkii Hiram Edson. Iftiinkii ku saabsanaa "toddobada waqti" ee ka soo baxay qalinkii Edson, wuxuu ahaa iftiinkii ay astaan u ahaayeen labada webi ee markhaatifurtoodii nebiyadeed ka bilaabay Beertii Ceeden. Beertii Ceeden waa astaan u ah caasinimadii aadanuhu kaga hor yimid sharciga Ilaah, waana meesha ay biyaha webiyada Ulay iyo Hiddekel ka bilaabaan socdaalkooda. Waxay dhex maraan taariikhda axdiga, waayo Beertaas oo astaan u ah caasinimada, sidoo kale waa meeshii wan lagu gowracay si dhar loogu sameeyo oo lagu beddelo caleemihii berdaha ee saarnaa Aadan iyo Xaawo. Taariikhda axdigu waxay ka bilaabataa axdigii nolosha ee dhex maray Aadan iyo Ilaah. Axdigaa oo uu geedka noloshu astaan u ahaa, wuxuu horseeday axdigii jabay ee Aadan iyo Xaawo, kaas oo bilaabay axdi cusub oo nolosha ah, markii Wankii la gowracay tan iyo aasaaskii dunida uu dhar siiyey lammaanahii qaawanaa oo lumay. Labada webi ee ka soo burqada Beertaas ugu dambayntii waxay noqdaan astaamaha quwadaha uu Ilaah u adeegsado sidii ushii edbintiisa.

Kaaga reer Ashuur, ushii cadhadayda ah, oo usha ku jirta gacantooduna waa cadho aan leeyahay. Waxaan isaga ku diri doonaa quruun munaafaq ah, oo ku saabsan dadka aan u cadhoodayna waxaan ku amri doonaa inuu boobo, oo uu qafaal qaato, oo uu ku tunto sida dhoobada jidadka. Ishacyaah 10:5, 6.

Labadaas webi waxay ka soo qulquleen Ceeden iyagoo u gudbay farcankii Rebeqah iyo guurkeedii axdiga ahaa ee Isxaaq, ka dibna waxay u sii gudbeen Yacquub, halkaas oo biyaha labada webi loogu metelay laba xilli oo kala duwan, oo min toddoba goor ah. Dabadeedna, isla labadaas webi waxay dhex maraan lixda cutub ee ugu dambaysa ee Daanyeel, halkaas oo saddex cutub uu mid kastaaba webi u metelo. Mid ka mid ah webiyadaa wuxuu metelaa korodhka aqoonta ee la furfuray cutubyada toddobaad, siddeedaad, iyo sagaalaad, kan kalena wuxuu metelaa korodhka aqoonta ee la furfuray cutubyada tobnaad, kow iyo tobnaad, iyo laba iyo tobnaad.

Cutubyada toddobaad, siddeedaad, iyo sagaalaad waxaa loo soo bandhigay sida muujintii webiga Ulaay, Masiixna si la mid ah ayaa loogu sawiray cutubyada tobnaad, kow iyo tobnaad, iyo laba iyo tobnaad. Labada muujin ee webiyada, oo mid kasta uu ka kooban yahay saddex cutub, Masiix waxaa lagu muujiyey isagoo biyaha dul taagan.

Oo waxaa dhacday, markii aniga, aniga qudhaydu Daanyeel, aan arkay riyadii, oo aan doonayay inaan garto micnaheeda, bal eeg, waxaa hortayda istaagay wax u eg muuqaal nin. Oo waxaan maqlay cod nin oo ka dhex yeedhaya labada qar ee Ulay, kaasoo dhawaaqay oo yidhi, Jibriilow, ninkan riyada fahamsii. Daanyeel 8:15, 16.

Muujintii Masiixa ee cutubka tobnaad waxay la mid tahay muujintii Yooxanaa ku arkay Muujintii cutubka koowaad, oo muujintii Daanyeel ee cutubka siddeedaadna Palmoni wuxuu ahaa biyaha dushooda, sidii uu ahaa cutubka laba iyo tobnaad, halkaas oo uu ku labisnaa maro wanaagsan.

“Waqtigii booqashadii Gabri’eel, nebi Daani’eel ma uu awoodin inuu helo waxbarid dheeraad ah; laakiin dhowr sano dabadeed, isagoo doonaya inuu wax badan ka ogaado mawduucyo aan weli si buuxda loo sharraxin, ayuu haddana isku taagay inuu Ilaah ka doondoonto nuur iyo xigmad. ‘Waagaas aniga Daani’eel ahu waxaan barooranayay saddex toddobaad oo dhan. Kibis macaan ma aan cunin, hilib iyo khamrina afkayga ma gelin, oo weliba sinnaba isuma aan subkin... Markaasaan indhahaygii kor u qaaday, oo wax fiiriyey, oo bal eeg nin gaar ah oo qaba dhar linen ah, dhexdiisuna ku xidhnayd dahab saafi ah oo Uufaas ah. Jidhkiisuna wuxuu u ekaa berel, wejigiisuna wuxuu u ekaa hillaac, indhihiisuna waxay ahaayeen sida laambado dab ah, gacmihiisa iyo caghiisuna midabkoodu wuxuu la mid ahaa naxaas la safeeyey, codka erayadiisuna wuxuu la mid ahaa codka dad faro badan.’

Ma aha qof ka hooseeya Wiilka Ilaah kii u muuqday Daanyeel. Sharaxaaddan waxay la mid tahay tan Yooxanaa la siiyey markii Masiix loo muujiyey isaga jasiiradda Patmos. Rabbigeenu hadda wuxuu la imanayaa malaa’ig kale oo samada ah si uu Daanyeel u baro waxa dhici doona maalmaha dambe. Aqoontan waxaa la siiyey Daanyeel, waxaana dhiirrigelin lagu qoray innaga aawadeenna, kuwaas oo dhammaadka dunidu nagu soo gaaray. Review and Herald, February 8, 1881.

Aragtiddii Masiixa ee Hiddeqel ee cutubka tobnaad, Masiixu wuxuu taagan yahay biyaha dushooda, wuxuuna huwan yahay maro wanaagsan; aragtida Ulayna sidoo kale wuxuu ku taagan yahay biyaha dushooda. Aragtida Muujintii cutubka koowaad waxay la jaanqaadaysaa aragtida lagu soo bandhigay aragtiyaha Ulay iyo Hiddeqel, halkaas oo Sister White ay ku aqoonsanayso inuu yahay “qof aan ka yarayn Wiilka Ilaah.” Markay aqoonsanayso malaa’igta Muujintii tobnaadna, waxay sheegaysaa in malaa’igta ahayd “qof aan ka yarayn Ciise Masiix.” Malaa’igta Muujintii tobnaad waxay gacanteeda kor ugu taagtaa samada, waxayna ku dhaarataa Kan nool weligiis iyo weligiis, taasoo ku xidhan aragtida Masiixa ee cutubka laba iyo tobnaad, kaas oo labada gacmoodba kor ugu taaga samada oo ku dhaarta Kan nool weligiis iyo weligiis. Muujintii tobnaadna, wuxuu taagan yahay biyaha iyo dhulkaba.

Waxa ka jira “inta u dhexeysa labada qar ee” webi waa biyo, oo Daanyeelna wuxuu maqlay “cod nin oo inta u dhexeysa labada qar,” sidaas daraaddeed codku wuxuu ka yimid ninkii biyaha dul saarnaa, codkuna wuxuu ahaa sanqadha biyihii webiga Ulay.

Oo maalintii afar iyo labaatanaad ee bisha kowaad, anigoo joogay dhinaca webiga weyn oo ah Xiddeqeel; ayaan indhahaygii kor u qaaday, oo wax fiiriyey, oo bal eeg, nin baa halkaas joogay oo maro wanaagsan huwan, dhexdiisana waxaa ku xidhnaa dahab saafi ah oo Uufaas laga keenay. Jidhkiisuna wuxuu la mid ahaa berel, wejigiisuna wuxuu u ekaa hillaac, indhihiisuna waxay ahaayeen sidii laambado dab ah, gacmihiisa iyo caghiisuna midabkoodu wuxuu la mid ahaa naxaas la safeeyey, codka hadalladiisuna wuxuu la mid ahaa codka dad badan. ...

Laakiinse adigu, Daanyeelow, erayadan xidh, oo kitaabka shaabadee ilaa wakhtiga dhammaadka; kuwo badan baa hor iyo dib u ordi doona, aqoontuna way sii badnaan doontaa. Markaas anigii Daanyeel waan eegay, oo bal eeg, laba kale ayaa taagnaa, midna dhinacan xeebta webiga, midka kalena dhinacaas xeebta webiga. Mid baa ku yidhi ninkii dharka wanaagsan qabay ee dul taagnaa biyaha webiga, Ilaa goormay ahaan doontaa dhammaadka

waxyaalahan yaabka leh? Oo waxaan maqlay ninkii dharka wanaagsan qabay ee dul taagnaa biyaha webiga, markii uu gacantiisa midig iyo gacantiisa bidixba xagga samada u taagay, oo uu ku dhaartay Kan weligiis nool, in ay ahaan doonto wakhti, wakhtiyo, iyo badh; oo marka uu dhammaystiro kala firdhinta xoogga dadka quduuska ah, waxyaalahan oo dhammu way dhammaan doonaan.

Aniguna waan maqlay, laakiinse ma aanan garan; markaasaan idhi, Rabbiyow, maxaa dhammaadka waxyaalahan noqon doona? Oo isna wuxuu yidhi, Tag jidkaaga, Daaniyeelow; waayo, erayadan waa la xidhay oo waa la shaabadeeyey ilaa wakhtiga ugu dambaysta. Kuwo badan waa la daahirin doonaa, oo waa la caddayn doonaa, oo waa la tijaabin doonaa; laakiinse kuwa sharka leh si shar leh bay u falayaan; oo kuwa sharka leh middoodna ma garan doono; laakiinse kuwa xigmadda leh way garan doonaan. Daniel 10:4–6; 12:4–10.

Webiyada waaweyn ee Shinar, sida ay Walaashii White u aqoonsatay, labaduba waxay ku xiran yihiin aragti uu Masiixu biyaha dushooda kaga muuqdo isagoo hadlaya; waayo codkiisu waa sida sanqadha biyo badan. Labada aragtiba waxaa lagu weyddiiyaa su'aasha ah "illaa goorma?" Labada webi sidoo kale waxaa lagu matalay "su'aal iyo jawaab"ta Daanyeel ee cutubka siddeedaad, taas oo ah tiirka dhexe iyo aasaaska Adventism-ka. Halkaas, labada webi waxay calaamado u yihiin "toddobada wakhti" ee kala-firdhinta iyo ku tumashada quduuska iyo ciidankaba. Labada webi waxay gutaan doorkooda ah ushii edbinta ee Ilaah, dabadeedna waxay ku qulqulaan taariikhda Millerite-ka ee malaa'igtii kowaad, halkaas oo William Miller uu ka helay jawhaarkiisii ugu horreeyey ee wax sii sheegidda, kaas oo ahaa xariiqda "toddobada wakhti" ee Laawiyiintii labataan iyo lix. Labada webi waxay matalaan labada kala-firdhin ee 2520 sano, kuwaas oo ay fuliyeen labada libaax ee Ashuur iyo Baabuloon, kuwaas oo lagu matalay Tigris iyo Yufraat, dabcan sidoo kale Leah iyo Rachel, oo ah habaryartii Rebekah carruurteed, kuwaas oo guurkoodii axdiga ahaa uu dhacay markii Isxaaq afartan sannadood jiray, sida ku qoran Bilowgii 2520.

Miller waxa uu soo bandhigay oo keliya kala firdhinta "toddobadii jeer" ee ka dhanka ahayd boqortooyadii koonfureed ee Yahuudah, taas oo la fuliyey iyada oo la socota waxsii sheegidda 2300-ka sano sannadkii 1844. Sannadkii 1856, "khamriga cusub" ee "toddobadii jeer" ayaa aqoonsaday isla kala firdhintaas oo ku dhacday boqortooyadii woqooyi, taas oo ku dhammaatay 1798. Sida daahfurkii ugu horreeyey ee waxsii sheegid ee William Miller, biyihii webiga Yufraad waxay yimaaddeen iyagoo ah caqiidada alfa ee taariikhda malaa'igtii kowaad. Biyihii webiga Ulay waxay yimaaddeen iyaga oo la socda malaa'igtii saddexaad. Daahfurka alfa ee Miller wuxuu ahaa toddobadii jeer ee uu matalayay webiga Ulay, halka daahfurka omega ee Hiram Edson uu ahaa toddobadii jeer ee uu matalayay webiga Hiddeqel.

2520 waxay ka dhigan tahay dhererka muddada isku midka u ah boqortooyo kasta, hase yeeshee bilaabmata oo ku dhammaata iyagoo u kala fog afar iyo afartan iyo lix sannadood. 1798 waxay calaamad u tahay wakhtiga dhammaadka iyo imaanshaha malaa'igtii kowaad ee Muujintii afar iyo tobnaad. 1798 waa dhammaystirka 2520-kii sannadood ee kala-firdhinta ee lagu soo dejiyey boqortooyadii woqooyi libaaxii Ashuur. 1844 waa dhammaystirka "toddobada wakhti" ee lagu soo dejiyey boqortooyadii koonfureed, waxaana metela libaaxii Baabuloon. Labada webi waa tiirarka xaddidaya taariikhda farriimaha malaa'igta kowaad iyo tan labaad, kuwaas oo ku dhammaaday

imaanshaha tan saddexaad 22-kii Oktoobar, 1844, markii labadaba buunkii toddobaad iyo weliba buunkii yubiliigaba laga dhawaajiyey Maalinta Kafaaraggudka ee tusaale-dhammaystiran.

Markaas waa inaad buunka yubiliiga dhawaaqiisaan maalinta tobnaad ee bisha toddobaad; maalinta kafaaraggudka waa inaad buunka ka dhawaaqiisaan dalkaaga oo dhan. Laawiyiintii 25:9.

Dhawaaqa buunka toddobaad waa astaan u ah shuqulka Masiixa ee ku midaynaya Ilaahnimadiisa iyo dadnimada, waxaana lagu metelaa 2300 oo sannadood ee araggii Webiga Ulai; dhawaaqa buunka yubiliiguna waa astaan u ah axdigii dhulka ee la jebiyey oo lagu soo dejiyey dadka Ilaah, wixii Daanyeel ugu yeedhay habaarka iyo dhaarta Muuse, iyo wixii Muuse ugu yeedhay “muranka axdiga Ilaah.”

Haa, reer binu Israa’iil oo dhammu sharcigaaga way ku xadgudbeen, iyagoo kaa leexday si aanay codkaaga u maqlin; sidaas daraaddeed inkaar iyo dhaartii ku qoran sharcigii Muuse oo ahaa addoonkii Ilaah ayaa dusheenna lagu shubay, maxaa yeelay isaga ayaannu ku dembaabnay. Daanyeel 9:11.

“Habaar” iyo “dhaarta” lagu qoray “sharciga Muuse” waa “toddoba jeer” ee ku qoran Laawiyiintii labataan iyo lix. Ereyga loo tarjumay “dhaar” waa isla erayga Cibraaniga ah ee Laawiyiintii lagu tarjumay “toddoba jeer.” Habaaridda ku timaadda jebinta dhaarta axdiga ee cutubka labataan iyo shan waxaa lagu soo bandhigay cutubka labataan iyo lix, halkaas oo Muuse habaaridda ku tilmaamayo “muranka axdiga.”

Markaasaan anna qudhayduna si ka gees ah ayaan idiinla socon doonaa, oo weliba toddoba jeer ayaan idiinku ciqaabi doonaa dembiyadiinna aawadood. Oo waxaan idinku soo dejin doonaa seef ka aar-gudan doonta xadgudubkii axdigayga; oo markaad magaalooyinkiinna ku urursataan, waxaan belaayo idinku dhex diri doonaa; oo gacanta cadowga ayaa laydiin gelin doonaa. Laawiyiintii 26:24, 25.

Rabbigu wuxuu boqortooyadii woqooyi ku keenay seeftii libaaxa Ashuur si uu u “edbiyo” iyaga, isaga oo u gacan gelinaya “gacanta cadowga,” sannadkii 723 BC. Afartan iyo lix sannadood dabadeed, sannadkii 677 BC, boqortooyadii koonfureed waxay dareentay habaarkii Muuse. Habarka Muuse waa muranka axdiga. Muddo afartan iyo lix sannadood ah libaaxyadii Mesobotamiya ayaa Ilaah adeegsaday si loo fogeeyo oo loo tunto ciidanka. Dhammaadka muddadaas afartan iyo lixda sannadood ah Nebukadnesar wuxuu baabbi’iyey meesha quduuska ah. Ciidankii ku xusan su’aasha Daanyeel ee aayadda saddex iyo tobnaad ee Daanyeel siddeedaad waxaa addoonsaday cadaawayaashood muddo afartan iyo lix sannadood ah, taas oo ku dhammaatay burburinta meesha quduuska ah, taas oo ahayd mawduuca kale ee la doonayay in lagu tunto aayadda saddex iyo tobnaad. Markii webiyaashaasi ay gaadheen 1798 iyo 1844 siday u kala horreeyaan, ciidan ayaa la isu soo ururiyey sidii macbud, waayo ciidanku waa jidh, jidhkuna waa macbud. Dhammaadka muddadaas macbudkii la dhisay afartan iyo lixda sannadood gudahood wuxuu ahaa inuu ku midoobo macbudka jannada guurka Ilaahnimada iyo dadnimada. Guurku wuxuu u dhexeeyaa laba macbud, oo wixii Ilaah isku xiro ma aha inay kala go’aan.

Biyaha Tiigiris wuxuu gaadhay 1798, biyihii Furaatna waxay gaadheen 1844. Wax yar ka hor imaatinka malaa'igta saddexaad, malaa'igta labaad ayaa timid, dabadeedna shirkii teendhooyinka ee Exeter, New Hampshire, ee dhacay Agoosto 12–17, 1844, farriintii Qaylada Saqdhaxe ayaa lagu daadiyey. Exeter micnihiisu waa “qalcad biyo,” shirkii teendhooyinkana waxaa ka dhacay shir been-abuur ah oo lagu qabtay teendho kale, kaas oo ay dhiseen koox ka timid Watertown, Massachusetts. Biyaha ka soo farcamay Ceeden, sida ay Sister White sheegtay, waxay qarka u saarnaayeen in loo kala firdhiyo sida “hir duufaana-badeed ah” guud ahaan xeebta bari ee Maraykanka. Dhulgariirkii kiciyey hirkaas duufaana-badeedka ah wuxuu ka dhacay Beertii Ceeden markii Shaydaan ka adkaaday aadanaha, taasoo sababtay gilgilasho dhul oo ba’an gudaha Ceeden ah, hirarkeeduna ay gaadheen Qayladii Saqdhaxe ee taariikhda Milleriyiinta. Hirkaas duufaana-badeedka ahi wuxuu ku fatahaa Qaylada Saqdhaxe ee taariikhda boqol iyo afartan iyo afarta kun, hirkii ka billowday dhulgariirkii dembigii Aadan na wuxuu gaadhaa ilaa dhulgariirka sharciga Axadda ee Muujintii cutubka kow iyo tobaad.

Codka Masiixu waa codka biyo badan, biyahaas oo isu tegayna waxay ka kooban yihiin farriinta roobka dambe. Ishacyaah iyo wiilkiisa Shearcyaashuub waxay taagan yihiin aayadda saddexaad ee cutubka toddobaad agta barkadda marinka sare, iyagoo soo bandhigaya farriinta roobka dambe wakhtiga shaabadaynta ee boqol iyo afar iyo afartan kun. Halkaas ku dhawaaqiddii Ishacyaah ee ku socotay boqorkii nacaska ahaa oo sharka lahaa ee Aaxaas waxay ahayd in Rabbigu ku soo dejin doono Aaxaas biyaha Ashuur, oo ah boqor Sennakeriib, biyihisuna waxay kor u gaadhi doonaan ilaa qoorta.

Markaasaa Rabbigu mar kale ila hadlay, oo yidhi, Maaddaama dadkan ay diideen biyaha Shiiloox ee aayar u socda, oo ay ku farxaan Resiin iyo wiilka Remalyaah; haddaba sidaas daraaddeed, bal ogaada, Rabbigu wuxuu korkooda ku soo kicinayaa biyaha webiga, oo xoog badan oo badan, kuwaas oo ah boqorka Ashuur iyo ammaantiisa oo dhan; oo isagu wuxuu ka soo gudbi doonaa marinnadiisa oo dhan, oo wuxuu ka tallaabi doonaa xeebihiisa oo dhan; oo isagu wuxuu dhex mari doonaa Yahuudah; wuu fatahi doonaa oo ka gudbi doonaa, wuxuuna gaadhi doonaa ilaa qoorta; baalashiisana fidsankoodu wuxuu buuxin doonaa ballaadhka dalkaaga, Immaanuu’eelow. Ishacyaah 8:5–8.

Axaas wuu diiday biyihii Rabbigu “soo diray,” sidaas daraaddeed Rabbigu wuxuu Axaas ku “soo diray” biyihii Ashuur. Axaas wuxuu ku “farxay” isbahaysigii “Rasiin iyo wiilka Remalyaah.” Axaas wuxuu ku “farxaa” farriin roobka dambeba been-abuur ah oo ay matalaan Rasiin iyo wiilka Remalyaah.

Resiin iyo ina Remalyaah, oo ah Feqax oo ah boqorkii boqortooyada woqooyi, waxay matalaan ekaan been-abuur ah oo Ishacyaah iyo wiilkiisa ah. Boqorkii nacasnimada iyo sharka lahaa, Aaxaas, wuxuu “ku farxaa” isbahaysiga ay matalaan tobanka qabiil ee woqooyi ee Israa’iil iyo Suuriya, isagoo astaan u ah xiriirka sharci-darrada ah ee kaniisadda iyo dawladda ee sharciga Axadda. Aaxaas wuu farxaa, waayo ceeb iyo farxad waa labada dareen ee iska soo horjeeda oo Ruuxa waxyigu adeegsado si uu ula hadlo kuwa lagu matalay doodda roobka dambe. Markii Yeremyaah cunay kitaabkii yaraa, wuxuu ahaa farxadda iyo rayraynta qalbigiisa, Yoo’eelna wuxuu inoo sheegayaa in dadka Ilaah weligood aanay ceeboon doonin. Aaxaas, sida La’odikiya oo kale,

waa indha la', sidaas darteed wuxuu ku farxaa farriinta biyaha beenta ah, isagoo diidaya farriinta biyaha runta ah ee Ishacyaah. Wuxuu ahayd inuu ka xishoodo ku kalsoonaanta farriinta roobka dambe ee been-abuurka ah ee uu matalo daadkii boqorka woqooyi, laakiin wuxuu diiday farriinta Shiiloox.

Farriinta Shiiloox ee Ishacyaah siddeed waa farriinta roobka dambe. Balliga Shiiloox Axdiga Cusub waxaa lagu gartaa inuu yahay balliga Siloam. Cibraani ama Giriig ahaan wuxuu ka dhigan yahay "la soo diray." Waxaa Masiixa u roonaatay inuu tago si uu u "soo diro" Ruuxa Quduuska ah. Ishacyaah iyo Aaxaas waxay joogaan balliga Shiiloox, imtixaankuna wuxuu ku salaysan yahay in rumaysad lagu qabo balliga Shiiloox sida uu u metelo Ishacyaah iyo wiilkiisu, mise rumaysad lagu qabo Resin iyo wiilka Remalyaah? Aaxaas wuxuu kala dooranayaa laba biyo, biyaha Shiiloox ama biyaha Boqorka Ashuur. Aaxaas wuxuu ku farxay isbahaysiga iyo farriinta ay metelayeen Resin iyo wiilka Remalyaah, sidaas darteedna wuxuu helay daadkii baabba'a, halkii uu ka heli lahaa biyaha si tartiib ah u qulqulaya marka xukunkiisu yimaado. Xukunkiisu wuxuu matalaa sharciga Axadda marka boqorka woqooyi sida daad u fataho dunida oo dhan. Waxay sidaas sameysaa laga bilaabo sharciga Axadda iyo wixii ka dambeeya, marka daadkii Qaylada Habeenbadhkuna uu isaguna dunida qarinaldo.

Aaxaas wuxuu ku farxaa isbahaysiga tobanka qabiil ee woqooyi iyo Suuriya, sidaas darteedna wuxuu ku farxaa farriinta isu geysa kaniisadda iyo dawladda, sida ay u metelaan isbahaysi kasta oo sharci-darro ah oo laga helo Erayga Ilaah. Ishacyaah wuxuu matalaa Filadelfiyaan, Aaxaasna La'odikiyaan. Masiixu wuxuu markhaatifurka Ishacyaah ku xiraa kan Isaga qudhiisa marka uu bogsiiyo ninkii indhaha la'aa, oo ahaa La'odikiyaan, barkadda Silowam agteeda.

Markii Ciise ag marayay, wuxuu arkay nin indho la'aan ku dhashay. Xertiisiina way weyddiiyeen isaga, iyagoo leh, Macallimow, yaa dembaabay, ninkan mise waalidkiis, si uu indho la'aan ugu dhasho?

Ciise ayaa ugu jawaabay, Ninkani dembi ma uu gelin, waalidkiisuna dembi ma ay gelin; laakiin waxay tahay in shuqullada Ilaah isaga lagu muujiyo. Waa inaan sameeyaa shuqullada kii i soo diray intay maalin tahay; habeen baa imanaya, markaas oo aan ninna shaqayn karin. Intaan dunida ku jiro, waxaan ahay iftiinka dunida. Markuu waxyaalahaas sidaas u yidhi dabadeed, ayuu dhulka ku tufay, oo dhoobo ka sameeyey candhuuftii, oo dhoobadii ayuu ku mariyey indhaha ninkii indhaha la'aa, oo ku yidhi, Tag, oo ku maydh berkedda Siloo'am, (taas oo micneheedu yahay, La Diray.) Haddaba wuu tegey oo ku maydhay, dabadeedna isagoo wax arkaya ayuu yimid.

Sidaas daraaddeed, derisyadii iyo kuwii hore u arkay isaga isagoo indha la', waxay yidhaahdeen, Kanu sow kii fadhiyi jiray oo baryi jiray ma aha? Qaar waxay yidhaahdeen, Kanu waa isagii; qaar kalena waxay yidhaahdeen, Wuu la mid yahay isaga; laakiinse isagu wuxuu yidhi, Anigu waa isaga. Sidaas daraaddeed waxay ku yidhaahdeen, Sidee baa indhahaagu u furmeen?

Wuu u jawaabay oo yidhi, Nin la yidhaahdo Ciise ayaa dhoobo sameeyey, oo indhahayga ku subkay, oo igu yidhi, Tag berkedda Silowam, oo ku maydh; markaasaan tegey oo maydhay, oo

wax arkay. Yooxanaa 9:1–11.

Ninkii indhaha la’aa oo ay weheliyaan boqorka nacaska ah oo sharka leh ee Axaas waxaa lagu tijaabinayaa inay kalsoonidooda saaraan berkedda Siilooxam mise daadkii Ashuur. Ninkii indhaha la’aa wuu garanayaa inuu indho la’ yahay, laakiin Axaas waa taajir, hanti ku kordhay, oo aan waxba u baahnayn. Axaas waa bikradda nacaska ah ee joogta berkedda roobka dambe, ninkii indhaha la’aana waa bikrad xigmad leh. Biyaha ka imanaya Kan la Soo Diray, ama biyaha laga soo diray Ashuur, ayaa ah imtixaanka.

Barkaddu waa meelaha biyuhu isugu yimaadaan; si nebiyaysan ahna, barkaddu waa meesha ay isugu ururaan durdurrada kala duwan, webiyada, togagga, badaha, badweynada, harooyinka, roobka, iyo sayaxa ee dhammaan “biyaha” matala codka Masiixa. Barkadda roobka dambe waxaa sameeya biyaha ka soo qulqula barkadda sare. Barkaddu waxay u taagan tahay farriinta roobka dambe marka loo eego macnaha imtixaan. Axaas wuxuu diiday biyaha si deggan u qulqulaya, laakiin ninkii indhaha la’aa wuxuu addeecay farriinta la xidhiidha barkadda. Ciise wuxuu qaatay wax ka mid ah Ilaahnimadiisa, oo lagu matalay “candhuuf,” wuxuuna ku daray dhoobo, taasoo matalaysa isu-geynta Ilaahnimada iyo bini-aadannimada oo Masiixu ku dhammaystiro Quduuska ugu Quduusan.

Masiixu dhulka ayuu tufay, tufkiisiina wuu qasay si uu dhoobo uga sameeyo. Wuxuu farriinta isu-imaatinka Ilaahnimada iyo dadnimada u adeegsaday inuu ku subko indhaha ninkii indhaha la’aa. Farriinta uu isu-imaatinka Ilaahnimada iyo dadnimadu matalo waa farriintii 1888, waxaana loogu talagalay inay qofka ka beddesho xaaladda La’odikiya una beddesho xaaladda Filadelfiya. Hase yeeshee farriintu waxay u baahan tahay ka-qaybgal bini’aadmi. Waa inay tagaan berkedda, dabadeedna way maydhaan.

Dhammaan way wada dembaabeen oo waxay gaadheen gaabis ammaaniddii Ilaah, laakiin Ciise wuxuu yidhi ninkii indhaha la’aa iyo waalidkiis toona ma ay dembaabin. Ciise wuxuu ka saaraya su’aasha eedaynta xaaladda ninkaas indhaha la’aantiisa, wuxuuna u aqoonsanayaa nin loo kiciyey inuu Rabbiga ammaano; ninka nebinnimada ku jira ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah loogu kiciyo ujeeddada ah in “shuqullada Ilaah la muujiyo” waa calanka, kaas oo ka kooban rag iyo dumar ka soo gudbay La’odikiya una gudbay Filadelfiya. Calanku waa meesha shuqullada Ilaah lagu muujiyo, waayo shuqulkiisu wuxuu ahaa inuu ilaahnimada ku daro aadannimada (sida uu u metelo dhoobada subkan), guulaha shuqulkaasuna waa kuwa aan maqlin oo keliya farriinta La’odikiya, laakiin ah kuwa raacay daawadii ku jirtay farriinta. Daawadii ninkii indhaha la’aana waxay ahayd inuu tago oo maydho. Markuu arkay kaddib uma baahnayn inuu isku dayo inuu Ilaah ammaano; duruufaha ku hareeraysnaa ayaa taas ka dhigay.

Waxay ku bilaabatay imaansihii Masiixa, waxaana ku xigay hawshii Masiixa. Hawsha ugu dambaysa ee Masiixu ka qabto meeshiisa quduuska ah ee jannada, marka ay la xidhiidho dadka, waa inuu baddelo bani-aadam dooxo ay ka buuxaan lafo qalalan oo dhintay, ama ka soo qaado isagoo meyd ku ah jidadka, ama isagoo u indho la’ sida fiidmeerka. Hawshiisa ugu dambaysaa waa inuu dadkiisa dib ugu abuurto ekaantiisa, waana isla hawshii uu sameeyey markii uu Aadan ka abuuray boodhka dhulka, dabadeedna uu ku afuufay neefta nolosha. Hawsha ugu dambaysaa waa

hawshii ugu horraysay, waayo markii hore dhoobada ayuu sameeyey, dabadeedna dhoobadaas ayuu ku subkay nolosha Ruuxiisa. Aadan agtiisa Ruuxu wuxuu ahaa neeftiisa; ninkii indhoolaha ahaa agtiisana wuxuu ahaa biyaha. Dooxadii lafaha dhintay ee Yexesqeel agteedana waxay ahayd farriin isu-ururin ah oo jidhka abuurtay. Dabadeed farriin ku saabsan afarta dabaylood ayaa lagu afuufay jidhka, markaasuuna istaagay isagoo ah ciidan xoog badan.

Intii uu ninkii indhaha la'aa weli indho la'aa ahaa, Ciise ayaa arkay isaga dabadeedna u soo dhowaaday. Wuxuu ugu soo dhowaadaa ninkii indhaha la'aa duruuf su'aal ay xertiisu soo qaadeen dhexdeeda, sidaas darteedna wuxuu u saamaxayaa naftiisa inuu dejiyo qaabkii nebinnimo ee ku habboonaa ee tusaalaha. “Falimaha Ilaah” waa astaan nebinnimo ah oo ku saabsan khadad badan oo kala duwan oo markhaatiyaal ah oo Kitaabka Quduuska ah ku jira. Muujin kasta oo “falimaha Ilaah” ah oo ku jirta Qorniinka waxaa la oofiyaa wakhtiga roobka dambe. Ciise wuxuu dejinayaa macnaha sheekada isagoo u dhigayaa erayada farriinta ugu dambaysa, sida uu Eliiyaah uga wakiil yahay aayadaha ugu dambeeya ee Malaakii.

Waalidka iyo ilmaha indhaha la' ma aha kuwo dembiilayaal ahaan loo xukumay, waayo kanu waa wakhtigii shuqullada yaabka leh ee Ilaah, oo wakhtigaas quluubta waalidka iyo quluubta carruurtuba way isu jeesan doonaan si ay u arkaan arrinta taagan. Arrintu waxay tahay—in ninka indhaha la' ee La'odikiya laga beddelay nin la subkay oo Filadelfiya ah iyo in kale. Taasu waa arrinta hortimaadda waalidka iyo ilmaha wakhtiga roobka dambe, waayo kaasuna sidoo kale waa wakhtiga xukunka. Wakhtiga xukunkana waxaa la fuliyaa inta lagu jiro jiilka saddexaad iyo afraad sida ku cad wax sii sheegidda axdiga Ibraahim. Ninka indhaha la' waa jiilka ugu dambeeya oo ah kan afraad, waalidkiisuna waa kan saddexaad. Muddadaas farriinta Eliiyaah waxay qoysaska gelisaa duruufo lagu qasbo inay aqbalaan ama diidaan farriinta berkedda Silowam. Boqorkii nacaska iyo sharka lahaa ee Axaas wuu diiday farriinta berkeddaas, laakiin ninkii indhaha la'aa wuu aqbalay. Farriinta Eliiyaah ee Malaakii waxaa lagu dejiyey macnaha habaar ka hor maalinta weyn oo cabsida leh ee Rabbiga.

Markii Ciise habeeyey duruufaha aynu ka fiirsanayno, wuxuu ku daray soo koobiddiisa ujeeddada mucjisada in ay waajib ku ahayd inuu markaas shaqeeyo, waayo wakhti baa iman doona oo aan ninna shaqayn karin. Shaqada uu tilmaamay waxay ka dhacdaa iftiinka maalinta, dhammaadka shaqadana waxaa lagu matalay habeen. Tixraaciisu wuxuu ku saabsan yahay xidhitaanka wakhtiga imtixaanka.

Markuu dhammaystiro shuqushiisa xukunka, wuxuu iska siibaa dharkiisii wadaadnimada, oo wuxuu gashadaa dharkiisa aarsiga. Markuu dhammaystiro hawshaas kala-soocidda kuwa lunsan iyo kuwa badbaaday, shuqusha badbaadintu way dhammaataa. Wakhtigii nimcadu wuu xidhmaa, waxaana markaas la joogaa habeen aan ninna shaqayn karin. Farriinta Masiixu ma ahayn oo keliya farriintii La'odikiya ee loo jeediye nin indha la', balse waxay ahayd farriintii Eliiyaah oo lagu dhex dhigay macnaha dhowrsanaanta xidhitaanka wakhtiga nimcada, taas oo ah dhiirrigelinta quduuska ah ee Masiixa ee uu ugu shaqeeyo badbaadinta nafaha.

Marka hore Masiixu wuxuu u soo dhowaaday ninkii indhoolaha ahaa, dabadeedna wuxuu diyaariyey oo mariyey marhanka, ka dibna wuxuu bixiyey tilmaamo ku saabsan hawl uu ninkii

indhoolaha ahaa qasab ku ahayd inuu isagu naftiisa u qabto; waxaana taas la mid ah muhiimaddeeda in, markii uu hawshaas bilaabo, araggiisii dib loogu soo celiyo. Marka uu arag helo, wuxuu ka beddelmayaa La’odikiyaan indhool ah oo wuxuu noqdaa Filadalfiyaan. Xilligii isbeddelka ee labadaas kaniisadood waxaa bilowgii lagu dhammaystiray laga bilaabo 1856 ilaa 1863.

Muddadaasu waxay ka dhigan tahay kala-soocidda sarreenka iyo haramaha, iyo shaabadaynta ugu dambaysa ee boqol iyo afartan iyo afar kun oo dabadeed kor loo qaadayo sidii calan. Ninkii indhoolaha ahaa markiiba wuxuu noqday diiradda dadweynaha—markuu ka beddelmay La’odikiyaan una noqday Filadalfiyaan. Ninka indhoolaha ahi waa boqolka iyo afartan iyo afarta kun, oo boqorka sharka leh oo nacaska ah ee Aaxaas iyo kuwa sharka lehna waa dadkii axdiga hore ee afka Rabbiga laga mantagay. Isla bartaas taariikhda, Ciise ama candhuuftiisa ayuu u adeegsanayaa inuu ku subko dadkiisa axdiga cusub, ama dadka axdiga hore ayuu afkiisa ka tufayaa.

Waxaan sii wadi doonnaa fikradahan maqaalka xiga.

“Dhibaatada Soo Socota”

“Kan aan qalloocin lahayn Kan Aan Xad Lahayn wuxuu xisaab la leeyahay quruumaha oo dhan. Inta naxariistiisa la bixinayo iyadoo lala socodsiiinayo baaqyo toobadkeen ah, xisaabtani way furnaan doontaa; laakiinse marka la gaadho xad go’an oo Ilaah dejiyey, adeegga cadhadiisu wuu bilaabmaa. Markaas xisaabtu way xidhmaysaa; dulqaadka rabbaanigu wuu joogsadaa; mar dambe looma baryi doono naxariis iyaga aawadood.”

“Nebigu, isagoo qarniyada soo dhex eegaya, ayaa wakhtigeenna lagu soo bandhigay araggiisa hortiisa. Quruumaha wakhtigan jooga waxay ahaayeen kuwa helay naxariisooyin aan hore loo arag. Barakooyinka ugu qiimaha badan ee Jannada ayaa la siiyey iyaga; hase ahaatee, kibir sii kordhaya, damac, sanamcaabudid, quudhsiga Ilaah, iyo mahadnaq xun oo hooseeya, ayaa lagu qoray iyaga. Waxay si degdeg ah u soo xidhyaan xisaabtooda Ilaah la leh.”

“Maalmuhu si degdeg ah bay u soo dhawaanayaan marka jahawareer weyn iyo wareer badani ka jiri doonaan dunida diinta. Waxaa jiri doona ilaahyo badan iyo sayidyo badan; dabayl kasta oo cilmiga diineed ah ayaa dhacaysa; Shaydaankuna, isagoo huwan dharka malaa’igta, wuu khiyaanayn lahaa, hadday suuragal ahaan lahayd, xataa kuwa la doortay.

“Quudhsiga iyo yasidda guud ee lagu tuuro cibaadada runta ah iyo quduusnimada, waxay kuwa aan Ilaah la lahayn xidhiidh nool ku hoggaamisaa inay lumiyaan xurmadii ay u hayeen sharcigiisa. Oo sida ixtiraam-darrada sharciga rabbaaniga ahi u sii muuqato, xariiqda kala-soocidda u dhexaysa kuwa ilaaliya iyo dunida iyo kaniisad dunida jecel waxay sii ahaan doontaa mid aad u cad. Jacaylka qaynuunnada Ilaah wuxuu ku kordhaa hal koox, sida ay quudhsigoodu ugu kordho kooxda kale.”

“ANIGA WEYN” ee weyn ayaa caddaynaya sharcigiisa. Wuxuu la hadlayaa kuwa baabbi’iya wakhtiyada duufaannada, daadadka, roobab-dabayleedda xoogga badan, dhulgariirrada, iyo khataraha berriga iyo baddaba. Hadda waa wakhtigii dadkiisu isu muujin lahaayeen kuwo mabda’a run ugu taagan.

“Waxaannu taagan nahay marinka dhacdooyin waaweyn oo murugo iyo maamuus leh. Rabbigu albaabka ayuu joogaa. Buur Saytuun dusheeda ayuu Badbaadiyuhu ku soo bandhigay muuqaalladii ka horrayn lahaa dhacdadan weyn: ‘Waxaad maqli doontaan dagaallo iyo warar dagaallo ah,’ ayuu yidhi. ‘Quruun baa quruun ku kici doonta, boqortooyona boqortooyo; oo waxaa jiri doona abaaro, belaayooyin, iyo dhulgariirro meelo kala duwan. Kuwan oo dhammu waa bilowga xanuunnada.’ Iyadoo waxsii-sheegyadani ay qayb ahaan rumoobeen markii Yerusaleem la baabbi’iyey, haddana si ka toos ah ayay ugu khuseeyaan maalmaha ugu dambeeya.”

“Yooxanaa iyo nebiyadii kale intuba sidoo kale waxay ahaayeen markhaatiyaal muuqaallada argagaxa leh ee dhici doona iyagoo calaamo u ah imaatinka Masiixa. Waxay arkeen ciidammo isu urursanaya dagaal, iyo quluubta dadka oo cabsi darteed gabbanaysa. Waxay arkeen dhulka oo meeshiisii laga ruxayo, buurahana lagu tuurayo badda dhexdeeda, hirarkeeduna guuxayaan oo kacsan yihiin, buurahana ay gariirayaan bararkeeda daraaddiis. Waxay arkeen maddiibadihii cadhada Ilaah oo la furay, oo belaayo, abaar, iyo dhimasho ku soo degayaan dadka dhulka deggan.

“Ruuxa Ilaah ee xannibaysa dunida mar hore ayaa laga sii qaadayaa. Duufaanno xoog leh, dabaylo waaweyn, masiibooyin badda iyo berrigaba ka dhaca, ayaa midba midka kale si degdeg ah u daba socda. Cilmigu wuxuu isku dayaa inuu waxaas oo dhan sharxo. Calamadaha nagu soo badanaya ee inoo sheegaya dhowanshaha imaatinka Wiilka Ilaah waxaa loo nisbeeyaa wax kasta oo aan ahayn sababta dhabta ah. Dadku ma garan karaan malaa’igaha waardiyayaasha ah ee xannibaya afarta dabaylood si aanay u dhicin ilaa addoommada Ilaah la shaabadeeyo; laakiin marka Ilaah ku amro malaa’igihii inay dabaylaha sii daayaan, waxaa jiri doona muuqaal cadhadiisa aargoosiga ah oo aan qalinna sawiri karin.

“Dhibaato ayaa ina hortaagan; laakiinse addoommada Ilaah ma aha inay naftooda isku halleeyaan xaaladdan weyn ee degdegga ah. Riyooyinkii la siiyey Ishacyaah, Yexesqeel, iyo Yooxanaa, waxaynu ku aragnaa sida aadka ah ee samadu ugu xidhan tahay dhacdooyinka ka socda dhulka. Waxaynu ku aragnaa daryeelka Ilaah u hayo kuwa isaga daacadda u ah. Dunidu ma aha mid aan taliye lahayn. Qorshaha dhacdooyinka iman doona wuxuu ku jiraa gacanta Rabbiga. Weynaanta samadu waxay aayaha quruumaha, iyo weliba arrimaha kiniisaddiisa, ku haysaa ilaalintiisa qudhiisa.

“Ilaah wuxuu muujiyey waxa dhici doona maalmaha ugu dambeeya, si dadkiisu ugu diyaar garoobaan inay ka hor istaagaan duufaannada mucaaradka iyo cadhada. Kuwa laga digay dhacdooyinka hortooda yaal ma aha inay ku fadhiistaan filasho deggan oo ku saabsan duufaanta soo socota, iyagoo isku qalbi qaboojinaya in Rabbigu ilaalin doono kuwa isaga aaminka u ah maalinta dhibaata. Waa inaynu ahaanno sida niman Sayidkooda sugaya, ma aha filasho aan waxqabad lahayn, balse ku jira hawl daacad ah, iyagoo leh iimaan aan liicayn. Hadda ma aha wakhti lagu oggolaado in maskaxdeennu ku mashquusho waxyaalo muhiimaddoodu yar tahay.”

“Inta dadku hurdaan, Shaydaanku si firfircoon buu wax u habeeyaa si aan dadka Rabbigu u helin naxariis ama caddaalad. Dhaqdhaqaaqa Axadda hadda wuxuu ku sii socdaa gudcurka. Hoggaamiyayaashu waxay qarinyaan arrinta dhabta ah, oo qaar badan oo ku biira

dhaqdhaqaaqa xataa iyagu ma arkaan halka hirka qarsoon u sii jeedo. Qirashooyinkiisu waa deggan yihiin, oo muuqaal ahaan Masiixiyiin ah; laakiin markuu hadlo, wuxuu muujin doonaa ruuxa masduulaagga. Waa waajib ina saaran in aynu samayno wax kasta oo awooddeenna ku jira si aynu uga hortagno khatarta la inagu hanjabay. Waa in aynu dadka hor dhignaa su'aasha dhabta ah ee taagan, annagoo sidaas ku samaynayna diidmada ugu wax-ku-oolsan ee ka dhanka ah tallaabooyinka lagu xaddidayo xorriyadda damiirka. Waa in aynu baadhnaa Qorniinka, oo aynu awoodnaa in aynu sheegno sababta rumaysadkeenna. Nebigu wuxuu leeyahay, 'Kuwa sharka leh shar bay samayn doonaan, oo kuwa sharka lehna midkoodna ma fahmi doono; laakiin kuwa caqliga leh way garan doonaan.'"

"Mustaqbalka muhiimka ahi horteenna ayuu yaallaa. Inaan la kulanno imtixaamihiisa iyo jiribaadihiisa, oo aan gudanno waajibaadkiisa, waxay u baahan doontaa iimaan weyn, tamar, iyo adkaysi. Laakiin si sharaf leh ayaynu u guulaysan karnaa; waayo naf kasta oo feejigan, tukanaysa, oo rumaysan laguma dabin doono xeeladaha cadowga. Samada oo dhammu waxay danaynaysaa wanaaggeenna, oo waxay sugaysaa inaan dalbanno xigmaddeeda iyo xooggeeda. Saamayn kasta oo iska hor imanaysa, ha ahaato mid cad ama mid qarsoon, si guul leh ayaa looga adkaan karaa, 'mana aha xoog iyo itaal toona, laakiinse waa Ruuxayga, ayuu leeyahay Rabbiga ciidammada.' Ilaah hadda sida uu waagii horeba ahaa ayuu diyaar ugu yahay inuu ku shaqeeyo dadaallada aadanaha, oo uu waxyaalo waaweyn ku dhammaystiro qalab daciif ah. Guusha kuma heli doonno tiro badan, laakiinse waxaynu ku heli doonnaa isu-dhiibid buuxda oo nafta loo dhiibo Ciise."

"Haddaba, intii naxariistu weli sii jirto, intii Ciise noo shafeeco samaynayo, aynu si dhammaystiran ugu hawlgalno daa'imadda." Southern Watchman, December 25, 1906.